

M

"Munkkien raunioita" Tarjanteen rannoilla Ruoveden
pitäjässä.

Kertomukseen kuuluu 5 valokuvaa (le-
vyt 7550-54).

Oleskellessani Ruoveden Visuveden kylässä siellä tavattua kivistä asuinpaikkaa kaivamassa, tein sunnuntaina syyskuun 21 päivänä paikkakuntalaisten pyynnöstä, maanviljelijä Lauri Ylistalon käytettäväkseni antamalla höyryveneellä matkan erälle Tarjanteen rannoilla sijaitseville munkkien muureiksi nimitetyille kiviraunioille, joista teen tässä selkoa muistiinpanojeni mukaan, joskin samoista raunioista on jo ennestään olemassa tarkanklaisia tietoja (V. Vallin, Suomen Museo 1895, s. 81-84). Ottamani valokuvat onnistuivat sadesään vuoksi hyvin epätasaisesti.

Sohvanniemen raunio (kuv. 1-2). Kun Kaivoskannan kanavan suussa sijaitsevalta Visuveden laivalaiturilta lähdetään Tarjantetta myöten Ruoveden kirkolle, kulkee laivaväylä kapean Kilven salmen kautta. Kun salmi on sivuutettu, on Sohvanniemi jonkun matkaa salmen suusta itään, reitin oikealla puolen, Pajulahden kylän Aimon talon maalla, vähän yli 3 km Kaivoskannan kanava^lta jokseenkin itään. Se on mäntymetsää kasvava kalliötöyräs Huilahden ja Tarjanteen selän väliin jäävän niemimaan pohjoisrannalla. Töyrään korkeimmalla kohden on kalliopohjalla iso kivilohkare, jonka luoteis-, länsi-, etelä- ja kaakkoispuolelle on koottu kiviä, kooltaan vaihtelevia, osittain miehen nostettavia mutta osittain isompia tai pienempiäkin (kuva 1).

Silmäkiven ja rauniokiven välillä on paikoin kapea kivetön vyöhyke. Raunion koillisreunalla kivikko laajenee muodostaen tässä kuten toisen, pääraunioon yhtyvän röykkiön, jonka keskellä on aarteenkaivajien penkoma kuoppa (kuva 2). Kuopan pohjaa tarkastettiin lastalla, mutta mitään mainittavaa ei huomattu. Koko raunioyhtymän mitat ovat lounaasta koilliseen 9,25 m, jolloin silmäkiven keskipaikka tuli 3,50 m:n kohdalle, ja kaakosta luoteeseen silmäkiven kohdalta 6,50 m. Muinaisjäännös, joka on lähellä rantaa ja näkyy laivareitille, on sama kuin Vallinin (main. kirjoitus, siv. 83-84) mainitsemat Sammalistonniemen rauniot.

Kauhtionniemen rauniot (kuv. 3-5). Sohvanniemestä kappaleen matkaa edelleen itään on saman talon maalla ja saman niemi-
maan pohjoisrannalla, kuin edellinenkin raunio, Kauhtionniemi raunioineen, joista isoin näkyy myös laivaan. Tämäkin niemi on kalliopohjainen ja mäntymetsää kasvava, mutta edellistä matalampi. Se jakautuu kahteen vierekkäiseen kallioselänteeseen, joista läntisen suunta on itäkaakosta länsiluoteeseen, itäisen melkein kaakosta luoteeseen. - Läntisellä selänteellä on ylinä lähellä selänteen tyveä, selänteen suuntainen, pitkä ja kapea, aivan matala kiviraunio, jonka pituus on 7,15 m, leveys 2,00 - 2,15 m. Reuna- ja päätykivet, jotka ovat isohkoja ja joskus pystyasennossa, ja joiden muodostaman kehän sisäpuolelle on koottu kiviä, osoittavat sen epäilyksittä ihmisten työkseksi. Siitä järveen päin on alempana rinteellä soikea kivi-
kehä, 4,25 m pitkä (suunta kuten kallioselänteen) ja 2,15 m leveä; kehän sisällä ei ole kiviä (vrt. Voionmaa, main. kirj., kuv. 2). Selänne päättyy lähellä rantaa vähäiseen töyrääseen, jonka päällä on myös kiviä, vajaa 3 m:n mittainen, ehkä hajoanut kiviraunio, jota ei kuitenkaan voi enää varmuudella ihmisten työkseksi päätellä.

Kauhtionniemen itäisempi selänne jakautuu kahteen kallionpyppylään. Näistä on metsänpuoleisella, ylemmällä (kaakkoisella) pyppylällä komea, hyvin säilynyt kiviraunio, joka isosti muistuttaa Sohvanniemen muinaisjäännöstä. Kallion korkeimmalla kohden on iso kivilohkare, jonka ympärille on kalliooperustalle koottu

5.
n. $\frac{1}{2}$:n metrin korkuinen kiviroykkiö (kuv. 3-5). Koko raunion alaksi keskuskivineen saadaan 9 m (kaakosta luoteeseen) x 8 m (lounaasta koilliseen). Rauniokehässä on sen eteläsivulla poikkivajoa-
ma, ikäänkuin sortunut käytävä, joka ulottuu kivikehän ulkoreu-
nasta silmäkiveen asti. Rannempana on saman kallioselänteen alem-
malla nyppylällä jäännöksiä verraten isosta silmäkivettömästä rau-
niosta. Kivet ovat hajallaan, osittain kalliolta alas viskeltyjä,
ja eräälle töyrään sivulle niitä on koottu - arvatenkin joskus
myöhemmällä ajalla - ikäänkuin kalliolle johtavaksi sillaksi.
Kaikkiaan on kiviä n. 7 x 8 m:n alueella epätasaisesti levinnei-
nä. Hajoituksen jäljet ovat jo täysin sammaltuneita, siis verra-
ten vanhoja. Viimeksimainitut kaksi rauniota kuvaa Vallin main.
kirjoituksessaan (s. 82, kuv. 1, vrt. valokuv. 4 tässä), jossa
on tarkkanlainen telonteko Kauhtienniemen muinaisjäännöksistä (s.
82-83).

Kaivoskannan kanavan eteläpuolella, Visuveden kylässä, posti-
rakennuksen yläpuolella, on soraharjulla isohko, maatonut, pienen-
puoleisista kivistä koottu raunio, jota on käytetty kukkapenkkinä.

Visuveden Pilkanniemen raunioille tein matkan elokuun 28 p.
seudulla käydessäni, mutta kun varmaa opasta ei ollut mukana
ja kun pimeä keskeytti etsinnän, jäivät rauniot minulta näkemät-
tä.

Kaikki mainitut rauniot sijaitsevat pääkulkuväylän varrella
Ruoveden - Virtain reittiä myöten pohjoiseen. Sohvanniemen ja
Kauhtienniemen rauniot isoine "silämäkivineen" muistuttavat etelä-
pohjalaisia Kyrön seudun varhaisemman rautakauden hautaraunioita.
Äskettäin Viitasaarelta järven rannalla sijaitsevasta kiviraunios-
ta tavattu roomalaiselle rautakaudelle sijoitettava hautalöytö
saattaakin ajattelemaan, että tällaiset rauniot myös Ruovedellä
voivat olla samalta ajalta peräisin (vrt. Suomen Museo 1927,
s. 25 ss., 40 ss.). Ratkaisu on kuitenkin jätettävä löytöjen
vara.

Paikkakunnalla nimitetään tällaisia muinaisjäännöksiä munkkien
raunioiksi. Puutarhuri Ahto Luutonen mainitsi lisäksi kuullessaan
niitä sanotun "kalamunkkien tekemiksi". Mahdollista on, että

munkit ovat harjoittaneet seudulla keski-ajalla kalastusta ja et-
tä myöhemmin saapunut vakinainen asutus on heidän mukaansa ni-
mittänyt järvien rannoilla tapaamansa ijältään tuntemattomat ih-
mistöiden jäljet.

Helsingissä, joulukuun 8 p:nä 1930.

Arne Nyräpää.

N.s. „munkkien raunioita” Tärjätteen rau-
nioilla Ruoveden grifajäissä.

1. Sohvanniemen raunio Pajulaiden kylän
Simon Falon maalla jokseenkin län-
nosta. lev. 7550
Valok. 21. 9. 1930.

2. Sama raunio kuin yllä paikoisluo-
steesta päin. Puutarhuri Ahto Lehtonen ja
maanviljelijä Lauri Ylirtalo seisovat rau-
nion kaivotussa kuopassa. Valok. 21. 9. 1930. lev. 7551.

Valok. Aarne Äyräpää

N. s. „munkkien rauniota“ Tarjanteen rannoilla Ruoveden pitäjässä.

3. Kaukionniemen ison raunio Pajulahteen kylän Niiron talon omana etelästä päin. Taustalla Tarjanteen.
lev. 7553.
Valok. 21.9.1930.

ort SM 1895

4. Sama raunio kuin yllä jokseenkin luoteesta päin. Etualalla palanen pienempiä, hajonnutta rauniota. Valok. 21.9.1930.
lev. 7553.

5. Sama raunio kuin kuv. 3 ja 4, jokseenkin idästä päin. Valok. 21.9.1930.
lev. 7534.

Valok. Arne Styrängin.